

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มุ่งลี้ภัยด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ดินแดนซึ่งเป็นประเทศไทยในปัจจุบันเป็นที่อยู่อาศัยตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของมนุษย์มาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์เป็นระยะเวลาอันยาวนานนับพันปี จึงมีมรดกตกทอดทางศิลปวัฒนธรรมหลายยุคหลายสมัยกระจายอยู่ทั่วไป มรดกทางวัฒนธรรมมากมายสามารถพบเห็นได้ทั่วไปเช่นนี้ทำให้คนไทยเกิดความคุ้นเคยจนกระทั่งมองไม่เห็นถึงคุณค่าความสำคัญเป็นเหตุให้มรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชาติไทยจำนวนไม่น้อยถูกทำลายไปโดยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทั้งจากผู้คนที่อยู่ในท้องถิ่นและจากนักท่องเที่ยวที่ไปเยือนโดยขาดความรู้ความเข้าใจและความใส่ใจ (<http://www.moohin.com/activity/history.shtml>)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้รวบรวมแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม พร้อมทั้งข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับของโบราณสถานแต่ละแห่งไว้ด้วยกันเพื่อส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์อย่างมีความรู้ความเข้าใจ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการที่นักท่องเที่ยวได้ทราบถึงความเป็นมาและพัฒนาการของวิถีชีวิตผู้คนในอดีตและซึมซับเอาคุณค่าความงามของมรดกทางศิลปวัฒนธรรมที่บรรพชนในอดีตกาลได้ฝากไว้เป็นมรดกของแผ่นดินจากการเดินทางท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจถึงความงามและควรรู้ซึ่งถึงคุณค่าอันจะทำให้เกิดความรู้สึภาคภูมิใจและหวงแหนซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมอันมีอายุประมาณค่าได้ให้คงอยู่คู่แผ่นดินเป็นมรดกตกทอดถึงรุ่นลูกหลานต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์คือหนึ่งในรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่น่าสนใจนอกเหนือจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิง

เกษตร การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกีฬาหรือการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (<http://www.oknation.net/blog/Huahin-Chaam/2010/08/23/entry-5>)

เชียงใหม่ หรือ “นพบุรีศรีนครพิงค์” นับเป็นศูนย์กลางของจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย เป็นเมืองตากอากาศและเมืองท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงไม่เพียงแต่ในประเทศไทยแต่เป็นที่รู้จักกันดีทั่วโลก เนื่องจากเพียบพร้อมไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี รวมทั้งธรรมชาติที่สวยงาม ทำให้ผู้มาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากในแต่ละปี อีกทั้งเชียงใหม่มีอดีตอันรุ่งเรือง เนื่องจากตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำปิงซึ่งไหลลงมาถึงปากอ่าวไทย จึงเป็นศูนย์กลางในการติดต่อกับอาณาจักรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นอาณาจักรล้านช้างของลาวหรืออาณาจักรสุโขทัยทางตอนใต้ รวมถึงแคว้นต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้และการศึกษาทั้งทางด้านศาสนา สถาปัตยกรรม และการค้า ส่งผลให้มีวิทยาการที่น่าสนใจเป็นของตนเอง ในอดีตมักมีพ่อค้าเงี้ยวจากพม่าและพ่อค้าจีนฮ่อจากยูนนานเดินทางด้วยขบวนม้าต่าง วัวต่าง ค่องลงได้มาค้าขายในเชียงใหม่อยู่เสมอ ๆ ปัจจุบัน เชียงใหม่ยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคม มีเส้นทางรถไฟไปยังจังหวัดต่าง ๆ รอบข้าง ไม่ว่าจะเป็เชียงใหม่ แม่อ่องสอน ลำพูน ลำปาง มีท่าอากาศยานนานาชาติที่ใหญ่ที่สุดในภาคเหนือสามารถเดินทางไปยังคุนหมิงและยูนนานของจีน ขางสูงของพม่า และหลวงพระบางของลาว (พัฒนาชุมชนจังหวัดเชียงใหม่, 2555)

จังหวัดเชียงใหม่มีนโยบายเร่งด่วนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง สร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้หันมาท่องเที่ยวเชียงใหม่ โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาว โดยชื่นชมสนมบิณนานาชาติเชียงใหม่ว่าการจัดระเบียบในการรับนักท่องเที่ยวได้อย่างดีต่างจากสนมบิณอื่น ๆ เป็นภาพลักษณ์ที่ควรส่งเสริมและประชาสัมพันธ์ให้รับทราบอย่างกว้างขวาง อีกทั้งต้องเชิดชูอัตลักษณ์ล้านนา ด้านความอ่อนโยน อ่อนหวาน มีน้ำใจไมตรี ต่อนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่เสนอแนะสถานที่ท่องเที่ยวควรให้บริการเล็ก ๆ น้อย ๆ กับนักท่องเที่ยวที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เช่น เด็กหรือคนชรา เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ โดยอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมด้านท่องเที่ยวและ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้รับความประโยชน์จากธุรกิจการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น โดยเน้นการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยวและกระจายสินค้าวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดเชียงใหม่ (CHIANGMAI TOURISM & SMEs DISTRIBUTION CENTER: CTDC) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ การท่องเที่ยวและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเชียงใหม่ โดยการดูแล

ผลผลิต พัฒนาคุณภาพสินค้าและขยายตลาดจากในประเทศสู่ต่างประเทศภายใต้ความอยู่รอดพอเพียงและยั่งยืนต่อไป (นโยบายบริหารราชการของผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่, 2554)

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของจังหวัดเชียงใหม่มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งจากกระแสด้านความต้องการของนักท่องเที่ยว หรือการถูกจัดให้เป็นการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่งรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยจะมีการสนับสนุนการกำหนดจุดขายที่ชัดเจนและเชื่อมโยงให้เกิดการเกี่ยวพันกันภายใต้แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ยังเป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลัง เพื่อชื่นชมและเรียนรู้ต่อประวัติศาสตร์และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยว นั้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว นั้น ทั้งนี้รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การจัดการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์ ชมซากอารยธรรมโบราณสถานต่างๆ อนุสาวรีย์หรืออนุสรณ์สถาน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบอย่างมีคุณภาพ หากขาดการจัดการที่ดีจะมีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว นั้น ได้เช่นกัน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่

- (1) การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
- (2) การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว
- (3) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ที่ต้องมีการจัดการด้านการอนุรักษ์ ด้านการบริหารจัดการ
- (4) การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก การเปิดโอกาสและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการกระจายรายได้สู่ชุมชน

ดังนั้นนโยบายการวิจัยของชาติระหว่าง พ.ศ. 2555-2559 จึงได้เน้นการบูรณาการด้านการวิจัยที่สอดคล้องกับแนวนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศสามารถเชื่อมโยงกับแนวทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ความต่อเนื่องของนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ (พ.ศ. 2551-2554) การปฏิรูประบบวิจัยของประเทศ รวมทั้งนโยบายและแนวทางการวิจัยของสภาวิจัยแห่งชาติระยะยาว พ.ศ. 2552-2571 โดยการวิจัยจะตอบสนองความต้องการของชุมชนและปัญหาที่สำคัญเร่งด่วนเพื่อการพัฒนาประเทศพร้อมทั้งดำเนินการควบคู่กับการวิจัยเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการอันเป็นรากฐานอันสำคัญของการพัฒนา

ประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้มุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทั้งจากหน่วยงานที่มีภารกิจประจำตามหน้าที่ (Function) ภารกิจตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของชาติหรือรัฐบาล (Agenda) ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การวิจัยในระดับหน่วยงาน และภูมิภาคเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานวิจัยและการบริหารงบประมาณเพื่อการพัฒนาภูมิภาคต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการพัฒนาประเทศโดยรวมโดยทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยตลอดจนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมกันเสนอแนะปฏิบัติและติดตามผลเพื่อให้เกิดการพัฒนางานวิจัยในทุกภาคส่วนและทุกระดับของประเทศอีกทั้งเพื่อส่งเสริมให้เกิงานวิจัยที่มีการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและตอบสนองการพัฒนาประเทศมากขึ้น ทั้งนี้การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) เป็นทางเลือกในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว บนฐานความคิดที่ว่าชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากร และเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยวโดยนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมรวมทั้งมีการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานตั้งแต่การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การสรุปบทเรียนโดยเน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลาน และเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นตลอดจนคำนึงถึง ความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ

ภายใต้นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) ที่ได้ให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านที่ 2 คือ การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยมีเป้าประสงค์เพื่อสร้างเสริมองค์ความรู้เพื่อเป็นพื้นฐานสู่การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจที่เท่าเทียมและเป็นธรรมอย่างสร้างสรรค์ สมดุลและยั่งยืน โดยคำนึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดเชียงใหม่ และแผนพัฒนาฯ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีกลุ่มงานวิจัยที่ต้องดำเนินการเป็นการเร่งด่วน กลุ่มเรื่องที่ 11 คือ การบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยกำหนดกรอบการวิจัยไว้ 6 ด้าน ได้แก่

- (1) การวิจัยเพื่อวิเคราะห์กำหนดและปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยในภาคสาขาการท่องเที่ยว (Tourism Sectors) ที่มีศักยภาพต่อการพัฒนาประเทศ
- (2) การวิจัยเพื่อเตรียมความพร้อมของทุนมนุษย์ (Human Capital) ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อผลกระทบจากการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)
- (3) การวิจัยเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของชาติ (National Tourism Economic Impacts) เพื่อคาดการณ์และวางแผนการเพิ่มมูลค่าคงเหลือทางการท่องเที่ยวของชาติ (National Tourism Retained Value)

(4) การวิจัยเพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวของชาติ (Tourism Value Adding)

(5) การวิจัยเพื่อค้นหาธำรงศักยภาพและรักษาฐานทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของชาติ

(6) การวิจัยเพื่อศึกษาและค้นหาศักยภาพทางการตลาดการนักท่องเที่ยวโดยเน้นนักท่องเที่ยวคุณภาพ (High Quality Niche Markets) เช่นกลุ่มบราซิล อินเดีย และจีน (BRIC) และกลุ่มประเทศ GCC (Gulf Cooperation Council: การค้าโอมานสำหรับรัฐอาหรับเอมิเรตส์ บาร์เรนคูเวตและซาอุดีอาระเบีย)

ทั้ง 6 กรอบงานวิจัยเร่งด่วนแล้วแต่สอดคล้องกับกลยุทธ์การวิจัยที่ 4 ในการพัฒนาศักยภาพระดับคุณภาพการบริการในอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวของยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ สอดคล้องกับแผนงานที่ 12 การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559)

เนื่องด้วยการให้บริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ซึ่งมีปรัชญาและวิสัยทัศน์ในการให้บริการแก่ท้องถิ่นในด้านการวิชาการ (วิสัยทัศน์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2555) จึงเกิดความร่วมมือกับองค์กรของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียง (แม่ฮ่องสอน) ซึ่งในปี พ.ศ. 2551-2554 ที่ผ่านมา สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ทำความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้งที่เป็นองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) และเทศบาลตำบล ในการร่วมมือกันกับนักวิจัยและนักวิจัยท้องถิ่น ทำการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น ก่อให้เกิดแนวทางความร่วมมือทางวิชาการอย่างเป็นทางการ อีกทั้งคณะทำงานวิจัยครั้งนี้ได้ทำความร่วมมือกับ อปท. ในจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่ พ.ศ. 2551-2554 มากถึง 120 ตำบล (วิเคราะห์ สมยานะ, 2554) ทำให้นักวิจัยเห็นว่าควรเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะดำเนินการวิจัยภายใต้ชุดโครงการเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้ความร่วมมือทางวิชาการของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่กับท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” ในโครงการที่มีชื่อว่า “การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การนำเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการศึกษา ได้แก่เทคโนโลยีต่าง ๆ ดังนี้

(1) เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม คือ เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการสื่อสารทางไกล โดยผ่านระบบการสื่อสารคมนาคมต่าง ๆ

(2) เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้คอมพิวเตอร์ในการรับข้อมูล ประมวลผลข้อมูลและนำเสนอข้อมูลตามที่ใช้ต้องการ

(3) เทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ เครือข่ายเฉพาะที่ (Local Area Network-LAN) เป็นระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กที่ต่อเชื่อมคอมพิวเตอร์กับอุปกรณ์ไม่มากนัก มักอยู่ในอาคารหลังเดียว เครือข่ายบริเวณกว้าง (Wide Area Network-WAN) เป็นระบบเครือข่ายที่มีคอมพิวเตอร์กระจายอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ช่วยให้สำนักงานในจังหวัดติดต่อสื่อสารและทำงานร่วมกับสำนักงานใหญ่ที่อยู่ในเมืองหลวงได้

(4) ระบบสำนักงานอัตโนมัติ เป็นแนวคิดที่นำระบบเครือข่ายมาใช้เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์กับอุปกรณ์สำนักงาน เช่น ระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ระบบประชุมทางไกล

(5) เทคโนโลยีระบบสารสนเทศ เป็นการประมวลผลข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ เพื่อช่วยในการจัดการและบริหารงาน

(6) ระบบมัลติมีเดีย เป็นเทคโนโลยีที่ผสมผสานภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียง และข้อความเข้าด้วยกัน โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยในการแสดงผล นำไปประยุกต์ใช้ในการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) กิจกรรมเพื่อการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ในปัจจุบันนี้ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา วิทยุโรงเรียน โทรทัศน์เพื่อการศึกษา การสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบประชุมทางไกล ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในบทความผู้เขียนได้กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และประวัติการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาของไทยไว้ด้วย

โดยจะก่อให้เกิดการค้นหา “เรื่องราว” (Story) ที่เกี่ยวข้องกับ “ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น” (Local History) อันเป็นเรื่องราวหรือมวลประสบการณ์ของผู้คนที่สัมพันธ์กับบริบทและท้องถิ่นอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลานับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเปรียบเสมือน “ทุนทางวัฒนธรรม” ที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยวมี “สีสัน” และ “ความน่าสนใจ” มากยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกัน กระบวนการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นยังเป็น “ทุนทางสังคม” ที่มีความสำคัญในการกระตุ้นจิตสำนึกในคุณค่าและความสำคัญของท้องถิ่นโดยเฉพาะการส่งเสริมให้ “เยาวชน” ได้มีส่วนร่วมในการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นร่วมกับ “คนในชุมชน” หรือ “ปราชญ์ชุมชน” ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในโรงเรียน รวมทั้ง “ผู้รู้และผู้เฒ่าในท้องถิ่น” เพื่อนำฐานความรู้และฐานความคิดไปสู่การผลักดันกิจกรรม อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นทั้งด้านคุณค่าและมูลค่าในอนาคต อันจะก่อให้เกิดผลลัพธ์และผลผลิตของงานวิจัยในที่เห็นถึงข้อสรุปจากการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ในเชิงประจักษ์ ก่อให้เกิดผลการวิจัยที่สามารถนำไปกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวแก่หน่วยงานภาครัฐ

ระดับกระทรวงกรมและท้องถิ่นหน่วยงานเอกชนและประชาชนผ่านกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่เสริมสร้างศักยภาพแก่ภาคีทางการท่องเที่ยวให้สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานความรู้สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัยมีขอบเขตการวิจัยเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 3 ปี เป็นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ อย่างยั่งยืน โดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ในการขยายผลต้นแบบการพัฒนาท้องถิ่นสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับภูมิภาคต่อไป

งานวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่ ในพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ โครงการวิจัยครั้งนี้อาศัยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อสะท้อนปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ เพื่อที่จะตอบสนองการพัฒนาในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว หลังจากนั้นจะใช้กระบวนการจัดการการเรียนรู้ (LM) ในการพัฒนาด้านแบบให้มีศักยภาพมากขึ้นตามความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น ผ่านการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานในระยะที่ 1 และ ระยะที่ 2 จนกระทั่งได้ต้นแบบที่ดีที่สุด (Best Practice) ของการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่การขยายผลใน 7 จังหวัดภาคเหนือตอนบน อันได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดแพร่ จังหวัดน่าน และ จังหวัดพะเยาต่อไป

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

1.4.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง/ผู้เข้าร่วมการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดชุมชนด้านการท่องเที่ยวที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) จากอำเภอต่าง ๆ ที่สนใจจะเข้าร่วมโครงการทั้งหมด ในจังหวัดเชียงใหม่ อาศัยแบบฟอร์มแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการ

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจงตามวัตถุประสงค์ (purposive sampling) และคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการ โดยใช้แบบฟอร์มเพื่อประเมินคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการ มีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 6 ชุมชน ได้แก่

- (1) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านป่าตาล ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่
- (2) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
- (3) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านปางห้วยลาน ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่
- (4) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนเวียงท่ากาน ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่
- (5) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านถ้ำ ตำบลเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
- (6) กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านต้นแห่น้อย ตำบลท่าวังพร้าว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

1.4.2 ข้อมูลและเครื่องมือในการวิจัย

- (1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสำรวจ สอดถาม และสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด
- (2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย ผลการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และผลการประเมินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
- (3) ชนิดเครื่องมือประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถามศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้
 - (3.1) แบบฟอร์มแสดงความประสงค์เข้าร่วมโครงการ
 - (3.2) แบบฟอร์มเพื่อประเมินคัดกรองผู้เข้าร่วมโครงการ
 - (3.3) แบบฟอร์มรวบรวมข้อมูลปัจจัยนำเข้า
 - (3.4) แบบฟอร์มวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของกระบวนการ
 - (3.5) แบบฟอร์มการประเมิน Focus Group ของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชน
 - (3.6) แบบฟอร์มวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน
 - (3.7) แบบประเมินศักยภาพการบริหารจัดการของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

1.4.3 การวิเคราะห์และประเมินผล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ กล่าวคือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะวิเคราะห์ความรู้ ความเข้าใจในการคิดวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น (ตลอดจนการจัดทำแผนธุรกิจในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ทราบแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่

1.6 นิยามศัพท์

เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การนำเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ เข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าการเรียนรู้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการศึกษา ได้แก่ เทคโนโลยีต่าง ๆ ดังนี้

(1) เทคโนโลยีสื่อสารโทรคมนาคม คือ เทคโนโลยีเกี่ยวกับการสื่อสารทางไกล โดยผ่านระบบการสื่อสารคมนาคมต่าง ๆ

(2) เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้คอมพิวเตอร์ในการรับข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และนำเสนอข้อมูลตามที่ใช้ต้องการ

(3) เทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ซึ่งแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ เครือข่ายเฉพาะที่ (Local Area Network-LAN) เป็นระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดเล็กที่ต่อเชื่อมคอมพิวเตอร์กับอุปกรณ์ไม่มากนัก มักอยู่ในอาคารหลังเดียว เครือข่ายบริเวณกว้าง (Wide Area Network-WAN) เป็นระบบเครือข่ายที่มีคอมพิวเตอร์กระจายอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ ช่วยให้สำนักงานในจังหวัดติดต่อสื่อสารและทำงานร่วมกับสำนักงานใหญ่ที่อยู่ในเมืองหลวงได้

(4) ระบบสำนักงานอัตโนมัติ เป็นแนวคิดที่นำระบบเครือข่ายมาใช้เชื่อมโยงคอมพิวเตอร์กับอุปกรณ์สำนักงาน เช่น ระบบไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ ระบบประชุมทางไกล

(5) เทคโนโลยีระบบสารสนเทศ เป็นการประมวลผลข้อมูลในลักษณะต่าง ๆ เพื่อช่วยในการจัดการและบริหารงาน

(6) ระบบมัลติมีเดีย เป็นเทคโนโลยีที่ผสมผสานภาพ ภาพเคลื่อนไหว เสียง และข้อความเข้าด้วยกันโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ช่วยในการแสดงผล นำไปประยุกต์ใช้ในการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) กิจกรรมเพื่อการศึกษาที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย ในปัจจุบันนี้ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา วิทยุโรงเรียน โทรทัศน์เพื่อการศึกษา การสอนทางไกลผ่านดาวเทียม ระบบประชุมทางไกล ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในบทความผู้เขียนได้กล่าวถึงความสำคัญของเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และประวัติการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาของไทยไว้ด้วย

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทาง โบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

